

14. Růst či nerůst - argumentace ¹⁸

Cíl: Studenti pojmenují hlavními argumenty a rozdíly mezi zeleným růstem a nerůstem.

Čas: min. 45 min

Pomůcky: vytisknuté informační texty (příloha)

Postup: Studenty rozdělíme do menších skupin, ideálně po šesti. Následně se rozdělí na trojice a rozhodnou se, která z nich bude představovat příznivce zeleného růstu, nebo nerůstu. Každá trojice dostane na papíře vytištěné argumenty jen pro svůj myšlenkový proud. Jednotlivé argumenty rozstříháme, každý studuje jednu část, porozumění si prohloubí ve trojici se spolužáky, kteří si vybrali stejný názorový proud. Vzhledem k tomu, že texty mohou být pro žáky náročné, pedagog se nabídne, že dovysvětlí to, čemu žáci ve skupinách nebudou rozumět.

V momentě, kdy všichni dobře porozumí svému stanovisku, se skupiny pustí do argumentace proti druhému názorovému proudu - tedy např. tři studenti reprezentující nerůst argumentují proti třem spolužákům, kteří představují zelený růst.

Poté, co mají tuto argumentaci vyzkoušenou, pedagog požádá jednoho (nebo dva) dobrovolníky z každého názorového proudu z celé třídy, aby svoji argumentační "přestřelku" vyzkoušeli před zbytkem třídy. Žáci tak budou mít možnost vyslechnout si i další argumenty, které v jejich skupině třeba nemusely zaznít. Pro větší atraktivitu aktivity můžeme využít formu i moderované televizní debaty s dvěma odborníky, studenti mohou tak nacvičovat schopnost argumentace.

Reflexe:

- Jaké to pro vás bylo argumentovat pro jednu či druhou stranu?
- Co vám přišlo v argumentaci důležité, co působilo přesvědčivě?
- Co nového jste se dozvěděli o daném tématu?
- Co byste teď po aktivitě udělali jinak?

2. Méně náročná varianta:

Studenti ve skupinách ideálně po 3, dostanou papíry s argumenty. Každý papír se věnuje jiné oblasti - nerovnosti a chudoba, spokojenost se životem, životní prostředí a klimatická změna. Každý student dostane jednu oblast, přečte si jí, v textu si značí hlavní argumenty a pak převypráví ostatním dvěma to hlavní. Jestli ještě skupině zůstává čas, můžou si přečíst i texty s už předvyprávěnými argumenty.

Pozn.: Když studenti převypráví hlavní argumenty ostatním v malé skupině, pojmenovávají a formulují to důležité - vede to k cíli více, než když si to jen každý přečte, protože pak nejsou účastníci nuceni hlavní argumenty formulovat. Následně se na flipchart společně zaznamenává, co tvrdí a o co se opírají oba názorové proudy ve třech tématech:

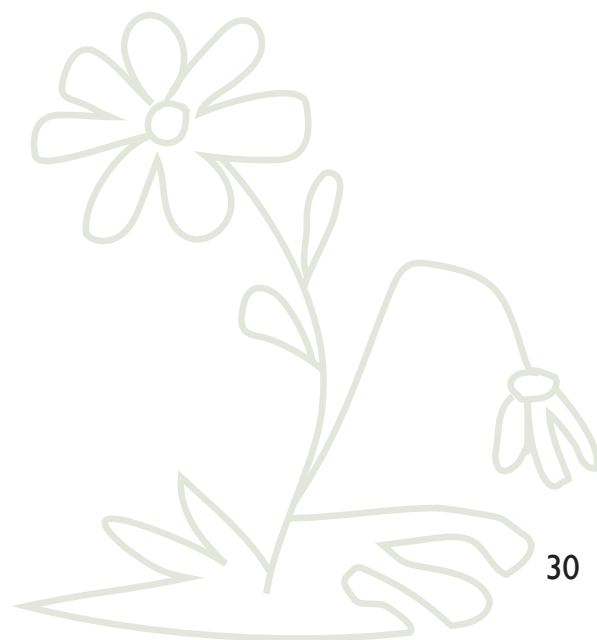
- Chudoba a nerovnost
- Dopad na životní prostředí a klimatická změna
- Spokojenost se životem

Pedagog tyto rozdíly zaznamenává na flipchart a dává je do protipólu. Začíná zeleným růstem a u každé kategorie na to pak reaguje nerůst.

Informace k tématu:

Růst - Nerůst

<https://www.youtube.com/watch?v=OJZflm694E4>

Financováno
Evropskou unií

14. Růst či nerůst - příloha

ARGUMENTACE INFORMAČNÍ TEXTY

Hospodářský růst je jenom jeden z faktorů, který ovlivňuje kvalitu života a spokojenost lidí.

Řadou studií bylo zjištěno, že mít více neznamená vždy vést lepší život. Spokojenost lidí nezávisí pouze na příjmu, ale také na dalších faktorech, jako je zdraví, zaměstnání, bezpečnost, zdravé prostředí a kvalitní sociální vztahy.

Ačkoliv do jisté míry existuje přímá úměra mezi hmotným bohatstvím a lidskou pohodou, tato přímá úměra nepokračuje do nekonečna. Nad roční příjem ve výši 13 900 EUR (cca 29 000 Kč měsíčně) se spokojenost se životem, pokud příjmy ještě rostou, nijak výrazně nezvyšuje. Jinými slovy, pokud vyděláváte méně než 29 000 Kč měsíčně, nemůžete si dovolit řadu věcí, které usnadní život. Nad tímto prahem si můžete dovolit více věcí, ale to nemusí nutně vést ke zvýšení spokojenosti. Například v Německu se za posledních 30 let HDP čtyřnásobně zvýšil, zatímco úroveň spokojenosti s životem zůstala stejná.

To, že vysoká spokojenost se životem nemusí být přímo důsledkem vysokého HDP dokazuje Kostarika, kde vysoká spokojenost se životem je srovnatelná s USA, i když HDP na hlavu je \$11,000, což je jen pětina ve srovnání s USA. To naznačuje, že mnoho činností, které zvyšují HDP nepřispívá ke kvalitě života, je to jen jakýsi růst pro růst. Pro vyšší kvalitu života je otázka distribuce příjmů důležitější než otázka hospodářského růstu. Studie ukázaly, že existuje úzké spojení mezi životní spokojeností a rovností. V nerovných společnostech je každý - včetně těch bohatých - méně šťastný než v zemích, kde je rozdíl mezi nejchudšími a nejbohatšími lidmi menší. K tomu lze přispět např. progresivním zdaněním, při němž lidé, kteří vydělávají více platí větší daně.

Dle T. Žďárecký, NaZemi

Financováno
Evropskou unií

VZDĚLÁVACÍ A KULTURNÍ
CENTRUM
KLÁŠTER BROUMOV

Živá voda

14. Růst či nerůst - příloha

ARGUMENTACE INFORMAČNÍ TEXTY

Neomezený růst na planetě s omezenými zdroji je nemožný.

Jako společnost jsme dospěli do bodu, kdy oceány jsou na pokraji kolapsu, půdy jsou vlivem přehnojování méně a méně úrodné a navíc máme už jen několik let na to, abychom drasticky snížili emise skleníkových plynů a odvrátili tak hrozbu klimatické katastrofy. Příznivci zeleného růstu slepě věří v neomezenou sílu technologií a nekonečnou lidskou kreativitu ve vymýšlení nových řešení. Bohužel, řada výzkumů dokazuje, že jejich víra není vědecky podložena.

Česko a řada dalších ekonomicky vyspělých zemí dosáhlo stavu, kdy HDP země roste a negativní dopad na životní prostředí se v dané zemi nezvyšuje. To znamená, že každý rok je využíváno méně přírodních zdrojů na každý zakoupený výrobek, ale celková spotřeba přírodních zdrojů neklesá. Tento pokles dopadu na životní prostředí je ale často způsoben tím, že výroba většiny výrobků byla z bohatých zemí přesunuta do chudších zemí. Zřejmým příkladem je např. textilní průmysl, kdy asijské země jako Čína, Indie či Bangladéš vyrábí většinu světového textilu a platí za to znečištěným vzduchem a vodou. V Evropě proto nejsme tak zelení, jak by se mohlo zdát, jen jsme špinavé výroby přesunuli jinam.

V případě, že bychom opravdu chtěli, aby ekonomický růst pokračoval a zároveň jsme se vyhnuli nejhorším klimatickým předpovědím, potřebovali bychom globálně dosáhnout stavu, kdy bude ekonomika růst, zatímco stav životního prostředí se bude zlepšovat. Tento koncept je zatím jen utopistickou teorií. Od roku 1970 globální emise narostly o 80 % i navzdory veškerým inovacím a částečnému přechodu k ekonomice služeb a špičkových technologií. Je tomu tak z důvodu, že zvýšená efektivnost je provázena nárůstem celkové spotřeby - tedy když budou auta používat méně paliva, koupí si je více lidí a i když spotřeba na jednotlivce klesne, celková spotřeba stoupne (tzv. Jevonsův paradox). Řada vědeckých modelů dokazuje, že ekonomický růst a odvrácení klimatické katastrofy jsou neslučitelné. Bylo to právě zrychlení ekonomického růstu, které nám přineslo klimatickou změnu. Spoléhat se na ekonomický růst jako na strategii řešení je nejenom naivní, ale i nebezpečné. Slovy Alberta Einsteina: „Problémy nemůžeme nikdy vyřešit, dokud budeme uvažovat stejně, jako když jsme je vytvářeli.“ Když se na růst podíváme lépe, zjistíme, že je příčinou a ne řešením našich environmentálních problémů.

Dle T. Žďárecký, NaZemi

Financováno
Evropskou unií

VZDĚLÁVACÍ A KULTURNÍ
CENTRUM
KLÁŠTER BROUMOV

Živá voda

14. Růst či nerůst - aktivita

ARGUMENTACE INFORMAČNÍ TEXTY

Hospodářský růst zvyšuje nerovnosti ve společnosti

Růst skutečně může vést k většímu materiálnímu bohatství pro všechny i ke zmírňování chudoby. Ale zatímco dort jako celek roste, chudí dostávají jen několik drobků. Bohatí tedy bohatnou ještě rychleji a chudí jim nestačí. Výsledkem je stále větší propast mezi bohatými a chudými, růst vede k větší nerovnosti. Tento trend větší nerovnosti můžeme pozorovat i v České republice. Jsme jednou ze zemí s nejnižší nerovností na světě, ale rozdíl mezi bohatými a chudými vzrostl od počátku 90. let minulého století do současnosti o 32,1%. Horší vývoj zažilo jen Rumunsko a Slovensko.

Podobná situace se odehrává v globálním měřítku. Více než 50% globálního bohatství je v rukou 2% lidstva a 50% lidstva vlastní sotva 1% globálního bohatství. Pokud by tzv. efekt prokapávání (když bohatnou bohatí, "prokape" bohatství i k chudým a všichni tak získávají) fungoval, tato nerovnováha by se v posledních desetiletích snížila, ale lze pozorovat opak. Hospodářský růst proto chudobu automaticky nesnižuje. Mnohem důležitější je globální přerozdělování bohatství a zdrojů.

Studie provedená nadací New Economics Foundation v roce 2006 zjistila, že z každých 100 USD růstu globálního HDP jen 4,10 USD přispělo k zvyšování příjmu chudým. 95,90 USD šlo k bohatším vrstvám společnosti. Kdybychom vzali 0,12% z příjmů nejbohatších a rozdělili ho mezi 10% populace, dosáhli bychom stejného efektu bez zbytečného růstu.

Chudé státy mají právo na vyšší životní úroveň, ale kdyby všichni lidé na světě měli takovou spotřebu jako Evropané nebo Američané, planeta by to neunesla. Proto musíme v bohatých zemích snížit naši materiální spotřebu, aby i chudé země mohly zvýšit svoji kvalitu života a nepřivedli jsme planetu k totálnímu kolapsu.

Dle T. Žďárecký, NaZemi

Financováno
Evropskou unií

